

vynorilo videnie dvoch veľkňazov, z ktorých jeden uviedol moje telo do strnulosti a vyviedol môjho vedomého ducha z telesného zovretia. Moje spiace telo bolo v skutočnosti v tranze, oživované len sotva vnímateľným bezvedomým dýchaním, zatiaľ čo jeho skutočný životný princíp unikol. Bol som ako mŕtvy človek, ktorého duša opustila telo. A predsa som sa na konci svojej skúsenosti do tela vrátil a aspekt smrti zmizol. Nebolo to vari skutočné zmŕtvychvstanie, návrat do tejto našej pozemskej existencie po krátkom nakuknutí do druhého stavu? Nebola to vedomá existencia po smrti?

Vstal som a znova si prezeral obrazy na stenách, aby som potvrdil osvietenie, ktorého sa mi dostalo. Natiahnutý Usir tu ležal zdanlivo mŕtvy, zdanlivo zabalzamovaná mŕtvola v obale múmie, ale všetko naznačovalo prípravu na obrad, ktorý posluží človeku živému a nie mŕtvemu. Áno, bolo tu kandidátovo telo v tranze, bol tu prisluhujúci kňaz a vykurovadlo, aby vzkriesenie prebiehalo ľahšie.

Boli tu aj nočné modlitby, pretože zasväcovanie sa dialo vždy po príchode noci. Novic bol uvedený do tranzu na čas rôzne dlhý – čím bol pokročilejší stupeň, do ktorého vchádzal, tým dlhší a hlbší bol jeho tranz – a kňazi nad ním bdeli v týchto hodinách noci, ako bolo stanovené.

Taký bol výjav, ktorý sa odohrával pri obradoch mystérií od nepamätného dávnoveku. A jeho význam? Zabitie Usira nebolo nič iné ako zdanlivé usmrtenie každého kandidáta, ktorý sa chcel zúčastniť Usirových mystérií, teda spojiť sa s duchom Usira, zakladateľa týchto mystérií.

Najstaršie chrámy mali vždy dvojité plány staviteľskej úpravy a každý chrám mal dve oddelenia: prvé pre obyčajné náboženstvo, druhé pre tajné mystéria. Tieto druhé oddelenia boli úplne bokom a boli umiestnené vo zvláštnej časti svätyne.

Kandidát bol uvedený hypnotickými prostriedkami, ktoré zahŕňali silné aromatické látky a magnetické ťahy vedené celým telom, kombinované s magicky nabitou palicou, do tranzu podobného smrti, v ktorom bol zbavený všetkých známk života. Zatiaľ čo telo ostávalo nehybné, duša si ponechávala svoju vládu nad ním pomocou magnetického lúča, ktorý videl jasnovidný zasväcovateľ, takže vitálne funkcie boli zachované cez dokonalé vyradenie životnosti. Zmyslom a cieľom tohto zasvätenia bolo poučiť kandidáta, že: „Smrť neexistuje!“ Bol o tom poučený nadovšetko jasným a praktickým spôsobom, a teda bol donútený zakúsiť sám na sebe skutočný proces zomierania a tajomného vstupu do iného sveta bytia. Jeho vytrženie bolo také hlboké, že bol položený do pomalovanej a popísanej rakvy, ktorej

veko bolo zatvorené a zapečatené. Podľa všetkých zámerov a cieľov bol skutočne usmrtený!

Ale keď určený čas jeho tranzu prešiel, truhla bola otvorená a on bol príslušnými metódami vzkriesený. A tak boli symbolicky rozhádzané Usirove údy zasa zložené a on bol oživený. Toto vybájené zmŕtvychvstanie Usira bolo v skutočnosti jednoducho zmŕtvychvstaním kandidáta usirovských mystérií!

Kaplnka, v ktorej som stál, bola javiskom mnohých takých „vrážd“ a „zmŕtvychvstaní“. Keď kandidát prešiel svojím stavom vytrhnutia a bol pripravený na prebudenie, bol prenesený na miesto, kde prvé lúče vychádzajúceho slnka mohli úplne dopadnúť na jeho spiacu tvár.

Pravda, za starých dní mnohí egyptskí kňazi vyšších stupňov a všetci veľkňazi dobre poznali tajomstvo hypnotizmu a magnetizmu a mohli priviesť tých, s ktorými robili pokusy, do kataleptického stavu takého hlbokého, že to vyzeralo ako smrteľná strnulosť. Veľkňazi však dokázali oveľa viac, viac ako dokážu moderní hypnotizéri: pretože *oni vedeli, ako udržať kandidátovu myseľ bdelú, aj keď jeho telo bolo v tranze*, a tak mu mohli zabezpečiť nadnormálne skúsenosti, na ktoré nemohol po svojom návrate k normálnemu vedomiu zabudnúť.

Týmto spôsobom mu mohli vtisnúť pochopenie podstaty ľudskej duše. A tým, že na čas donútili jeho dušu vystúpiť z tela, poskytli mu tiež vnímanie existencie iného bytia, takzvaného sveta duchov, pre ktorý poskytovala symbolika jeho pomalovanej truhly vhodnú analógiu. A tak Egypťania vyrývali na veká sarkofágov, alebo maľovali na truhly, alebo kreslili do svojich posvätných spisov zvláštneho malého vtáka-človeka vyletujúceho z múmie alebo na nej oddychujúceho. Bol to vták s ľudskou hlavou a ľudskými pažami a často ho vyobrazovali, akoby vystupoval z nozdier múmie, držiac v jednej ruke hieroglyf napätej plachty znamenajúci dych a v druhej kríž s uškom, teda znamenie života.

Nech už to bolo napísané tu, alebo na zvitku papyrusu, alebo vyryté do žulového kameňa, význam týchto zvláštnych hieroglyfov učí všade rovnakej náuke o existencii sveta duchov. Keď egyptská *Kniha mŕtvych* hovorí o zomrelých, hovorí v skutočnosti o žijúcich-mŕtvych – o ľuďoch uvedených do extázy hlbokej ako smrť, s telami tichými a nehybnými, s dušami vypustenými do druhého sveta. *Kniha mŕtvych* sa vzťahuje na zasvätenie. Akýmsi tajomným spôsobom ten druhý svet preniká náš vlastný svet a títo duchovia môžu byť veľmi blízko nás smrteľníkov. Aj učenci nám hovoria, že v prírode nie je nič stratené. A keď

človek zmizne z tohto sveta, zanechávajúc za sebou necitlivé nehybné telo, je predsa možné, že sa objaví v éteri pre nás neviditeľný, ale viditeľný bytostiam éterickým.

Aj keď tento postup zasvätenia mal všetky vonkajšie známky kvalifikovaného hypnotizmu, predsa len to bolo niečo, čo ďaleko presahovalo uspávaciu metódu našich moderných experimentátorov, ktorí síce sondujú v podvedomej mysli človeka, ale ktorí nemôžu spôsobiť, aby ich subjekty nadobudli vedomie hlbších úrovní života.

Podľa populárnych bájok bol Usir človek, ktorý bol mučený, zomrel a potom vstal z hrobu. A tak sa jeho meno stalo pre jeho národ skutočným synonymom pokračovania života po smrti a jeho víťazstvo nad smrteľnosťou im dávalo nádej na podobné víťazstvo po ich vlastnej smrti.

Viera v nesmrteľnosť duše a posmrtný život bola všeobecná. A tiež sa verilo, že po prechode do tohto nového života budú bohovia súdiť dušu a zapíšu mieru jej dobrých a zlých činov z minulosti. Zlí dostanú svoj trest, zatiaľ čo dobrí odídu do ríše blažených a spoja sa s Usirom. Tieto názory slúžili dosť dobre davom a poskytovali duši pracujúceho dedičana toľko, koľko mohla pohodlne prijať. Bolo by málo užitočné, keby tieto duše miatla nejaká hlboká filozofia s dômyselnými psychologickými vysvetleniami. Všetky tieto populárne mýty, legendy a povesti mali byť chápané sčasti obrazne a sčasti historicky, ukrývajúc istý vnútorný rozumný význam a tiež jedinú skutočnú vnútornú pravdu. A aby sa toto učenie udržalo nažive, používali chrámoví kňazi nielen obrady, ale v istých časoch vykonávali aj dramatické predstavenia, ktoré udržiavali medzi ľuďmi príbeh o Usirovi. Iba málokto z týchto hier sa priblížili ku kategórii mystérií, totiž v zmysle poskytovania ľahko pochopiteľnej populárnej verzie. Zodpovedali mystériám v starom Grécku a pašiovým hrám stredovekej i modernej Európy, ako je dráma Kristova, doposiaľ vykonávaná v bavorskom Ober-Ammergau. Nesmieme ich však miešať s pravými mystériami, ktoré sa nikdy nevykonávali verejne a boli oveľa viac ako nejaké divadelné predstavenie. Verejné hry boli symbolické a posvätné, ale neodhaľovali obecnstvu žiadne ukryté tajomstvá. Preto staré a ľudové divadlo o smrti a zmŕtvychvstaní Usira nesmie byť považované za vnútorné mystériá.

Ľudové osobné oslavy a vonkajšie obrady boli určené davom, ale pre inteligenciu existovala oveľa filozofickejšia náuka a tajná prax. Egypt'ania duchovne vychovaní a poučení – šľachta a urodzené osoby – to vedeli a hľadali k nim prístup.

Chrámly mali zvláštne a oddelené budovy pre mystériá, ktoré vykonávala malá a vyberaná skupina kňazov nazývaných hierofanti. A tieto tajné obrady vykonávali mimo dennej ceremónie uctievania bohov. Sami Egypťania nazývali tieto obrady „Mystériá“.

Nadprirodzený charakter „Vyšších Mystérií“, s ktorými mali rituálne drámy málo spoločného, naznačovali rôzni zasvätení. Kedysi jeden z nich vyhlásil: „Vďaka mystériám nie je smrť pre smrteľníkov zlom, ale dobrom.“ To mohlo znamenať nielen toľko, že on sám sa stal skutočne mŕtvolou a získal veľké dobrodenie z tejto skúsenosti. Hieroglyfické texty hovoria o takom človeku ako o „dvakrát zrodenom“, ktorý si mohol pripojiť k menu slov: „ten, ktorý obnovil svoj život“, takže archeológovia doposiaľ objavujú na nápisoch hrobiek tieto vety udávajúce duchovný stav zomrelej osoby.

Ale aké boli najvyššie tajomstvá, o ktorých boli poučení úspešní kandidáti v mystériách?

To záležalo na stupni, ktorým prešli. Ale všetky ich skúsenosti možno približne zhrnúť do dvoch výsledkov, ktoré tvorili jadro získaného zjavenia.

V prvých stupňoch sa kandidáti zoznámili s ľudskou dušou, maľovanou v hieroglyfickej sústave ako malý človek-vták, a rozriešili tajomstvo smrti. Naučili sa, že v skutočnosti je to zmiznutie z jedného stavu bytia a objavenie sa v stave inom; že smrť pôsobí na hmotné telo, ale nezničí dušu a Ja. Naučili sa tiež, že duša nielen prežíva zničenie hmotného obalu, ale tiež postupuje ďalej do vyšších sfér.

V pokročilejších stupňoch sa zoznámili s božskou dušou; boli uvedení do osobného styku so Stvoriteľom, stáli tvárou v tvár Božstvu. Najskôr boli poučení o pravom vysvetlení „pádu“ človeka z jeho pôvodného duchovného stavu. Bola im oznámená tajná história Atlantídy dôverne spojená s históriou „pádu“. Potom boli pozdvihovaní, úroveň za úroveň, až sa konečne ocitli v tom istom vysokom duchovnom vedomí, akému sa Človek tešil na počiatku. A tak, zatiaľ čo doposiaľ putovali v čase, zbierali poklady večnosti.

Nebude na škodu, ak na tomto mieste svojho opisu ciest a dojmov vložím niekoľko opisných riadkov o rôznych starých inštitúciách mystérií z iného pera ako môjho vlastného – z pera muža, ktorý žil v klasických časoch a ktorý bol sám zasvätený aspoň do nižších stupňov. Bol zaviazaný prísahou neodhaliť detaily toho, čo zažil, a tak môžeme nájsť iba všeobecné vysvetlenia a nejasné po-

kyny. Tento výňatok, ktorý je známy ako najdokonalejšie vylíčené zasvätenca, pochádza od Apuleia, zasvätenca prvého stupňa do mystérií Esetiných. Jeho autobiografický spis rozpráva o istom Luciovi a ukazuje, ako ten klopal na chrámové dvere vo svojej horlivosti po tajnom poznaní.

Egyptské mystériá boli pre cudzincov dlho zapečatené a až v neskorších časoch ich bolo niekoľko prijatých a zasvätených. Zasvätení takmer vždy dodržali svoje sľuby, že zachovajú tajomstvo. Pravidlá týkajúce sa vstupu boli prísne a nekompromisné.

„A moja túžba, aby som bol pripustený k mystériám, rástla každým dňom viac a viac a znova a znova som navštevoval veľkňaza s najnaliehavejšou prosbou, aby ma konečne zasvätil do tajomstva moci, ktorá je zasvätená bohyni. Ale on, človek pevného charakteru a známy svojím zachovávaním prísnych zákonov viery, odmietal moje naliehanie láskavými a vľúdnyimi slovami, takými, aké rodičia používajú, keď chcú krotiť predčasné žiadosti detí. A tak tíšil veľký nepokoj môjho ducha predkladajúc mi utešujúcu nádej na veľkú blaženosť. Povedal totiž, že deň zasvätenia každého človeka je stanovený rozkazom bohyně a že kňaz určený na jej službu je tiež zvolený jej prozreteľnosťou.

Žiadal ma rovnako ako iných, aby som očakával všetky tieto rozkazy so zbožnou trpezlivosťou a varoval ma, že je mojou povinnosťou chrániť sa z celej duše pred veľkou horlivosťou a prudkosťou, vyhnúť sa obom týmto chybám, ale nezdržovať, keď budem povolaný ani sa neponáhľať, ak nebudem vyzvaný.

Pretože brány pekelné a moc života sú v rukách bohyně a samotný akt zasvätenia je považovaný za dobrovoľnú smrť a ohrozenie života, pretože bohýňa si zvykne voliť tých, ktorých životný čas sa blíži ku koncu, ktorí stoja na prahu noci a ktorým možno oznámiť mocné tajomstvá bohyně bez nebezpečenstva. Takých ľudí bohýňa svojou prozreteľnosťou vedie k novému zrozeniu a umiestňuje ich znova na začiatok novej životnej dráhy. Preto aj ty musíš čakať na rozkaz nebies.

Milosť veľkej bohyně ma neklamala ani nemučila dlhým odkladaním, ale v temnote noci a v rozkazoch, v ktorých nebola temnota, mi jasne oznámila, že deň mojej dlhej túžby nadišiel a že chce počuť moje najvrúcnejšie modlitby. Takými a inými milostivými pripomenutiami plnila najvyššia bohýňa môjho ducha radosťou, takže ešte skôr ako nastal jasný deň, striasol som zo seba spánok a ponáhľal sa priamo do bytu kňaza. Stretol som sa s ním, práve keď vyšiel zo svojej spálne a pozdravil som ho. Rozhodol som sa, že ho budem žiadať

s ešte väčšou trpezlivosťou, ako bolo mojím zvykom, aby som bol ustanovený na službu mystérií, ako mi teraz patrí. Ale on, keď ma zbadal, predbehol ma a povedal:

‘Lucius, si šťastný a požehnaný, pretože vznešené božstvo ti chce preukázať dobrú vôľu. Nadišiel deň vytúžený tvojimi neúnavnými modlitbami, deň, v ktorom máš byť podľa božských rozkazov bohyně mnohých mien pripustený mojimi rukami k najposvätejším tajomstvám mystérií.’

Potom vložil svoju pravicu do mojej ruky; láskavý starý muž ma viedol až k samotným dverám veľkej svätyne, a keď slávnym obradom vykonal bohoslužbu otvorenia brán a vykonal rannú obeť, priniesol zo skrytých miest oltára isté knihy, ktorých tituly boli napísané nerozlúštiteľným písmom.

Potom ma zaviedol späť do chrámu a, pretože uplynulo viac ako pol dňa, posadil ma k nohám bohyně. Keď mi zveril isté tajomstvá, veci priveľmi sväté, než aby mohli byť vyslovené, nariadil mi verejne pred všetkými prítomnými, aby som sa desať po sebe nasledujúcich dní zdržal všetkých radostí stola, aby som nejedol nič živé a nepil žiadne víno.

Všetky tieto predpisy som zachovával s úctivou zdržanlivosťou a konečne nadišiel deň, keď som mal byť zasvätený bohyni. Slnko sa skláňalo k západu a prinášalo večer, keď sa zo všetkých strán okolo mňa zhromažďovali zástupy svätých zasvätených, pričom podľa starobylého zvyku si ma každý z nich uctil rôznymi darmi. Napokon boli všetci nezasvätení vylúčení, hodili cezo mňa ľanovú rízu, ktorú doposiaľ žiadny človek nenosil, kňaz ma chytil za ruku a viedol ma do samotného stredu svätého miesta.

Možno horíš túžbou vedieť, čo sa potom hovorilo a robilo, horlivý čitateľ. Rád by som ti to povedal, keby som mal dovolené všetko povedať a ty by si vedel všetko, keby si mal dovolené všetko počuť. Ale jazyk i ucho by boli postihnuté rovnakou vinou, keby som ukojil tvoju unáhlenú zvedavosť. Ale pretože to môže byť zbožná túžba, ktorá ťa ťaží, nechcem ťa mučiť predlžovaním tvojej úzkosti. Počuj teda a ver, pretože čo hovorím, je pravdou. Priblížil som sa k hraniciam smrti, kráčal som cez prah Proserpíny¹¹, bol som nesený všetkými živlami a vrátil sa zasa na zem. Videl som slnko žiariť jasnou nádherou v temnej noci, priblížil som sa k bohom hore a k bohom dole a klaňal som sa im tvárou v tvár. Ver, povedal som ti veci, o ktorých, aj keď si ich počul, nesmieš vedieť nič.“

O rok nato bol Lucius zasvätený do vyšších Usirových mystérií.

Medzi málom iných cudzincov, ktorým bolo dovolené získať egyptské zasvätenie, boli: Platón, Pytagoras, Thales, Lykúrgos, Solón, Iamblichos, Plutarchos a Herodotos. Posledný menovaný sa vo svojich spisoch o nich zmieňuje s najvyššou zdržanlivosťou. Opisuje podrobne symbolické tradície a verejné slávnosti, ktoré boli vždy verejnosťou spájané s mystériami a ktoré mali povahu iba obradnú, ale nechce odhaliť vnútorné tajné obrady, o ktorých poznamenáva: „Musím strážiť svoje pery v zbožnom mlčaní o týchto mystériách, ktoré sú mi skutočne bez výnimky známe.“

A teraz sa obrátíme k listom životopisca Plutarcha:

„Keď počujete o bájkach Egyptanov, ktoré rozprávajú o bohoch – o ich putovaní, rozsekaní na kusy a inom znetvorení – nesmiete sa domnievať, že niečo z toho sa stalo alebo že to bolo vykonané opisovaným spôsobom. Národy prijímajú a používajú symboly, niektoré nejasné, niektoré zrozumiteľnejšie, aby voviedli rozum do vecí božských. Rovnakým spôsobom musíme načúvať príbehom o bohoch a musíme ich prijímať v úctivom a filozofickom duchu ako mýty, ku ktorým je potrebný výklad.“

V okamihu smrti zažíva duša tie isté dojmy ako ľudia, ktorí boli zasvätení do veľkých mystérií.

Tieto všedné a triviálne príbehy ľudí, ktorí stotožňujú legendy týkajúce sa božstiev so zmenami počasia alebo s oraním, zasievaním obilia a jeho rastom a ktorí hovoria, že Usir je pochovaný, keď je zrno zasiate a ukryté v pôde a že znova vstupuje do života, keď začne zrno vyrážať, nech sú prijímané veľmi pozorne a s obavou, aby sme tým mimovoľne neznižovali a neokrádali božské bytosti a nerozpúšťali ich vo vetroch a prúdoch, v zasievaní a oraní, v stavoch zeme a v zmenách ročných období.

Mystéria mali tiež zachovať význam cenných úsekov histórie.“

Toto je iba náznak; všetko, čo Plutarchos cítil, že smie oznámiť. Ale úplný význam toho je, že zasvätení boli oznámená tajná história Atlantídy a jej pádu.

Plutarchos predkladá psychologický účel mystérií vo svojej rozprave *De Esete et Usire*, v ktorej hovorí:

„Zatiaľ čo sme tu dole, zaťažení telesnými záľubami, nemôžeme mať žiadny styk s Bohom, iba vo filozofickej myšlienke sa ho môžeme ľahko dotknúť ako v sne. Ale keď budú naše duše oslobodené (mystériami) a keď vstúpia do čistých oblastí neviditeľného a nemenného sveta, vtedy bude tento Boh vodcom a kráľom tých, ktorí sa na neho spoliehajú a ktorí sa pozerajú s nenásytnou túžbou na krásu ľudskými perami nevysloviteľnú.“

Zmieňuje sa o cieľi Esetiných mystérií nasledovne: „Týmito prostriedkami môžu byť lepšie pripravení na získanie poznania o Prvom a Najvyššom Duchu tí, ktorých Bohyňa vyzýva, aby ho hľadali. Preto je jej chrám nazývaný Iseion, čo nepriamo poukazuje na poznanie o večnom Súcne majúcom existenciu zo seba samotného, ktoré možno získať, ak sa k nemu blížíme vhodným spôsobom.“

Toľko, čo sa týka Gréka Plutarcha. Ale čo nám môže povedať Sýrčan Iamblichos o egyptských mystériách, do ktorých bol zasvätený?

„Podstata a dokonalosť všetkého dobra je zhrnutá v bohoch a prvá stará moc pochádzajúca z nich je s nami kňazmi. Poznanie bohov sprevádzajú rozhovor so sebou samým a znalosť samého seba. Hovorím preto, že božskejšia časť človeka, predtým spojená s bohmi vedomím ich existencie, neskôr vstúpila do odlišného stavu a spútali ju nutnosť a osud. Preto treba uvažovať, ako možno človeka uvoľniť z týchto pút. A neexistuje žiadny iný spôsob oslobodenia sa ako poznanie bohov. To je cieľom Egyptanov, keď kňazským zákrokom zdvíhajú dušu k božstvu.“

Iným zasväteným bol Proklos. Nech tu tiež prehovorí:

„Vo všetkých zasväteniach a mystériách ukazujú bohovia svoje mnohé tvary a niekedy sa tiež objavujú ako bez tvaré svetlo. Niekedy má toto svetlo podobu ľudskej podstavy a niekedy sa ukazuje v tvaroch iných. Niektoré z týchto postáv nie sú bohovia a vyvolávajú zdesenie.“

A aké bolo svedectvo ušľachtilého filozofa Platóna?

„Vplyvom tohto božského zasvätenia sme boli pozorovateľmi jedinečného a blaženého videnia sídliaceho v čistom svetle; a my samotní sme boli učeniami bez poškvrny a oslobodení od nás obklopujúceho rúcha, ktorému hovoríme telo a ku ktorému sme teraz pripútaní ako ustrice ku svojej škrupine.“ Aj on ubezpečoval, že konečným cieľom mystérií bolo doviest' človeka späť k princípom, od ktorých ľudské pokolenie pôvodne odpadlo.

Homér, ktorý bol tiež zasvätencom, mohol napísať v *Odysei* nasledujúcu výzvu svojim čitateľom:

„Ponáhľajme sa, leťme už a rozviňme všetky svoje plachty, aby sme vplávali do našej drahej, našej dávno stratenej rodnej krajiny...“

A to bol básnický spôsob vyjadrenia Platónovej myšlienky.

Iným zasväteným slávnej cudzej línie bol Mojžiš. V skutočnosti bol iba napoly Hebrejom, pretože jeden z jeho rodičov bol Egyptan. „Mojžiš bol poučený o všetkom poznaní Egyptanov,“ hovorí *Nový*

zákon. Táto veta znamená – je nutné brať ju doslovne –, že najhlbšie poznanie Egyptanov mu bolo otvorené. A tým nemohlo byť nič iné ako poznanie rozpovedané v mystériách.

Rovnaká kniha ďalej vyhlasuje, že „Mojžiš si položil cez tvár závoj“. Môžeme získať akýsi náznak podstaty tohto závoja, keď čítame ďalej, že „až do tohto dňa pri čítaní *Starého zákona* ostáva rovnaký závoj nezdvihnutý“ (Korintanom, II. list). To naznačuje, že to nebol závoj z látky, ale závoj na veci oznámenej slovami, na poznaní. Preto bol Mojžišov závoj v skutočnosti záväzkom mlčanlivosti a samoty, ktorý na seba vzal pri svojom zasvätení do mystérií.

Mojžiš získal poznanie v slávnej chrámovej škole mesta On, ktoré Gréci po dobytí Egypta pomenovali Héliopolis (v Biblii sa nazýva On). Je to stratené mesto, ktoré kedysi stávalo vo vzdialenosti niekoľkých míľ severne od Káhiry. Posvätná cesta sa tiahla od úpätia vyvýšeniny, na ktorej spočívajú pyramídy, cez planinu k svätému mestu Héliopolis. Toto mesto rovnako ako Memfis – iné stratené mesto v dohľade pyramíd – sa pozeralo na Veľkú pyramídu ako na najvyššiu svätyňu mystérií. Héliopolis zmizol a chrám s ním. Rozbité tehly z blata, zvyšky stien tohto mesta a rozbité stĺpy chrámov spočívajú teraz dvanásť stôp hlboko pod pieskom a pôdou. Je tam všetko okrem obelisku z červenej žuly, ktorý stál pri jeho vchode. Tento obelisk doposiaľ stojí – obelisk, ktorý videl Mojžiš a okolo ktorého veľakrát kráčal – a je to dnes jediný a najstarší zostávajúci obelisk, ktorý stojí v tejto krajine. Iní študenti prítahovaní ako mory k lampe múdrosti, aby zaklopali na dvere tohto chrámu, boli filozof Platón a dejepisec Herodotos. Aj oni videli obelisk, ktorý tu dnes stojí v smutnej osamotenosti ako vysoký zblúdilý monolit, ku ktorého samotnej základni roľníci plejú svoje polia.

Je to brat drahého masívneho obelisku, ktorý vztýčil Thutmos III. pred Chrámom Slnka v Héliopolise a ktorý sa dnes pozerá v Londýne z nábrežia cez Temžu a pod menom Ihla Kleopatry stále pripomína ponáhľajúcemu sa svetu anglickej metropoly vzdialenú antickú a mocnú civilizáciu minulosti.

Tento vznášajúci sa obelisk stál ako stráž pred vchodom do chrámu, zatiaľ čo nápisy na jeho bokoch v hlboko vytesaných hieroglyfoch hlásali príbeh jeho vybudovania. Obelisk bol niečo viac ako vztýčený kamenný pamätník, ktorý niesol isté vyryté nápisy: bol to zároveň posvätný symbol a jeho vrchol sa končil malou pyramídou.

Héliopolis bol dôležitým strediskom učenia, posvätným a starým, s trinástimi tisíckami študentov kňazstva a učiteľmi, s veľkým

počtom obyvateľov a vynikajúcou knižnicou, ktorá neskôr pomohla vytvoriť slávnú knižnicu alexandrijskú.

Mladý Mojžiš prechádzal obradnými krokmi okolo chrámov alebo bol zahľbaný do svojich zväzkov papyrusu; strávil veľa hodín v hlbokých myšlienkach a osamotenej meditácii.

Mojžiš, ktorý bol nezvyčajne vážny už ako dieťa, postupoval tak dobre v štúdiách a rozvoji svojho charakteru, že prešiel všetkými stupňami zasvätenia s počtami a dosiahol vzácny vrcholný stupeň Adepta. A tak bol zasa on spôsobilý stať sa hierofantom. A bolo to v tej istej škole mystérií, kde sám študoval – v škole pripojenej k veľkému chrámu v Héliopolise, v meste Slnka – kde dosiahol toto vyznamenanie. Prijímal kandidátov do tajných obradov Usira, ktoré boli najvyššími obradmi mystérií.

V tých časoch mal iné meno, egyptské, ako sa patrilo na jeho poloegyptský pôvod. Jeho pôvodné meno bolo Osarsiph. (Toto nie je žiaden výplod fantázie zo strany spisovateľa. Beriem jeho meno a meno jeho chrámu s ešte niekoľkými ďalšími faktami zo staroegyptských zápiskov kňaza Manéthóna: zvyšok som odhalil súkromným pátraním.)

A keď nadišiel čas veľkej zmeny v jeho živote, keď prijal poslanie, ktoré na neho vložil rovnako osud ako bohovia, naznačil túto udalosť tým, že zmenil svoje meno na izraelské. Všetci o týchto veciach poučení Egyptáňa verili v silu mien. Pre nich malo meno magickú hodnotu. A tak Osarsiph prijal meno Mojžiš.

Faraón v jeho časoch bol mužom tvrdej a neduchovnej povahy. Bol zatvrdený a krutý. Jeho zaobchádzanie s izraelitmi bolo také, že toto prenasledovanie prebudilo Mojžišov súcit a pohlo časťou hebrejskej krvi, ktorá tiekla v jeho žilách. Podarilo sa mu vyslobodiť hebrejské kmene zo služobníctva a zo zajatia a vyvieť ich z údolia Hošen po starej historickej ceste, ktorá bola odnepamäti cestou medzi Afrikou a Áziou, tou istou cestou, po ktorej musel ísť jedného dňa na koni Napoleon, aby sa skoro utopil, keď došiel k Suez.

Niektoré časti neskoršej Mojžišovej histórie možno nájsť v Biblii, ale sú smutne premiesené správami iba z počutia.

V *Starom zákone* nachádzame rad kníh, ktoré sa volajú *Pentateuch* a ktoré sú pripisované Mojžišovi. Obsahujú podstatu múdrosti, ktorú chcel Mojžiš údajne oznámiť svojim ľuďom, spojenú s viac-menej historickými faktami o stvorení sveta a prvých pokoleniach ľudstva.

Mojžiš ako Adept poznal a používal sväté písmo zasvätencov, t. j. hieroglyfy v ich treťom alebo tajnom duchovnom význame.¹²

Keď dokončil *Pentateuch*, napísal jeho text v egyptských hieroglyfoch. Prístup k týmto textom mali povolený iba zasvätení kňazi, ktorí rozumeli hieroglyfom. Ale keď sa izraeliti usadli v Palestíne a stáročia sa prevalili cez ich hlavy, znalosť hieroglyfov sa stala nejasnou. Kňazstvo pomaly strácalo znalosť týchto znakov a mohlo ich lúštiť iba s problémami. To nie je nič prekvapujúce, keď si pripomenieme, že aj v samotnom Egypte v štvrtom storočí po Kristovi bolo umenie vyložiť hieroglyfy úplne stratené. Keď skoro tisíc rokov po veľkom odchode izraelitov z Egypta starí izraeliti zobrali zbierku kníh, ktorú teraz nazývame *Starým zákonom*, mali veľké problémy s prekladom Mojžišových kníh do hebrejčiny. Pretože Mojžiš písal ako Adept a títo starší, aj keď učení, neboli Adeptmi. Veľmi často sa objavovali nedorozumenia, symbolické výrazy sa prijali ako doslovné skutočnosti, hieroglyfické obrazy ako obrazy vecí existujúcich a symbolické frázy sa vysvetľovali žalostne nesprávne. Jeden príklad postačí. Tých šesť dní stvorenia znamenalo v duchu Mojžišovom šesť obrovských období času, ktoré sú pomenované symbolicky dňami z dôvodov, ktoré poznal každý zasvätenec. Ale učenci, ktorí Mojžiša prekladali doslovne, si skutočne mysleli, že mal na mysli dvadsaťštyrihodinové dni.

Preto tieto dávne knihy Biblie poskytujú čudné názory, ak ich čítame doslovne – čudné, pretože iba všedná veta ich správne opravuje na základe faktov – ale poskytujú nanajvýš plodné poznanie pri čítaní vo svetle porozumenia tomu, čo sa vyučovalo v egyptských chrámoch mystérií.

Preto môžeme potvrdiť, že Mojžiš bol jednou z najdôležitejších osobností, ktorá sa zobudila zo smrteľného tranzu pri zasvätení.

KAPITOLA XII.

Staré mystéria

Tí, kto boli zasvätení do starých mystérií, zložili slávnú prísahu, že nikdy neprezradia, čo sa dialo vo vnútri svätých stien. Treba pripomenúť, že v každom prípade bolo do mystérií zasväcovaných iba veľmi málo ľudí, a preto počet osôb, ktoré poznali mystéria a ich tajomstvá, nebol nikdy veľký. Preto dokonalý a spojitý opis alebo vysvetlenie toho, čo skutočne obsahovali mystéria, svet nikdy nedostal od žiadneho spisovateľa staroveku. Tak verne sa prísaha zachovávala. Boli však objavené krátke náznaky, poznámky klasických autorov, príležitostné vety a vytesané nápisy a to stačí na poskytnutie niekoľkých prchavých náhľadov do podstaty tajných starovekých inštitúcií. Tieto letmé pohľady nás ubezpečujú, že účel mystérií v ich prvej podobe bol nepochybne vysoký a že to bolo spojenie cieľov náboženských, filozofických a morálnych. „Maj sa dobre ty, kto si zažil to, čo si doposiaľ nikdy nezažil, pretože z človeka si sa stal bohom,“ znela veta, ktorú počul zasvätený do orfických mystérií najvyššieho stupňa na rozlúčku.

Každý človek smel klopať na dvere chrámu, kde sa vykonávali mystéria, ale inou vecou bolo, či mu povolili prístup. Je to zrejmé zo slov Pytagora, keď odháňal nevhodných žiadateľov od svojej Akadémie v Krotóne: „Nie každé drevo sa hodí na vyrobenie Merkúra.“

Prvý stupeň zasvätenia – ten, ktorý dokazoval prežitie tela dušou – prinášal so sebou desivú a strach naháňajúcu skúsenosť ako predhovor k mnohým príjemnejším prebudeniam v mentálnom tele.

V niektorých prvých zasväteniach, ale nie vo všetkých, bol istý čas, keď sa používali mechanické prostriedky, aby novic veril, že padá do nebezpečnej priehlbiny, že je zachvátený prílivom valiacej sa vody alebo že na neho útočí divá zver. Tak sa skúmala jeho dôvtipnosť a odvaha. Ale ich najdesivejšou skúškou bolo, keď vo vyšších stupňoch museli stáť tvárou v tvár desivým tvorom podsvetia v čase, keď sa na chvíľu stali jasnovidnými.

„Myseľ je dotknutá a rozčúlená v smrti práve tak ako pri zasvätení do Veľkých mystérií. Prvý stupeň nie je nič iné ako omyly a neistoty, práca, putovanie a temnota. A potom, keď sme dospeli na okraj smrti

a zasvätenia, prijíma všetko strašný výzor, všade je hrôza, chvenie a des. Ale keď táto scéna prejde, objaví sa zázračné a božské svetlo... dokonali a zasvätení sú potom slobodní, korunovaní, víťazní a vstupujú do ríš blahoslavených.“ Tento odsek bol zachovaný Stobaiom zo starého zápisu a potvrdzuje skúsenosti všetkých ostatných zasvätených.

Staré papyrasy zobrazujú kandidáta, ktorého do tohto stupňa uvádza Anup, boh s hlavou šakala, Pán mystérií. Je to Anup, kto ho vedie cez prah neviditeľného sveta do prítomnosti desivých javov.

Poznanie, ktoré sa vyučovalo v týchto zasväcovacích školách, pochádzalo priamo z pôvodného zjavenia pravdy prvej ľudskej civilizácii a muselo byť chránené, aby si uchovalo svoju čistotu. A tak možno pochopiť, prečo boli tieto tajomstvá starostlivo ukrývané a žiarlivo strážené pred ľuďmi nepovolanými.

Stav, do ktorého bol kandidát zasvätenia uvrhnutý, sa nesmie zamieňať s obyčajným spánkom. Bol to stav vytrhnutia, ktorý oslobodzoval jeho vedomé Ja. Bol to magický spánok, v ktorom kandidát ostával zdanlivo proti mysli bdely, ale v inom svete.

Ďalej, mýliť si tento vysoký zážitok s mentálnou prácou moderného hypnotizéra by bolo hlbokým omylom. Ten uvedie svoj subjekt do zvláštneho stavu, ktorému nerozumie, zatiaľ čo hierofant mystérií mal tajné tradičné poznanie, ktoré mu umožňovalo používať moc človeka plne vyzbrojeného dokonalým chápaním. Hypnotizér uvedie podvedomú myseľ uspatého človeka do určitého stavu bez toho, aby sám zdieľal zmenu tohto stavu, zatiaľ čo hierofant pozoroval a kontroloval každú takúto zmenu svojimi vlastnými vnímavými silami. A predovšetkým, hypnotizér môže vynútiť od svojho subjektu iba veci, ktoré sa týkajú nášho hmotného sveta a života, prípadne vykonávať s hmotným telom nenormálne skutky. Zasväcujúci kňaz šiel hlbšie a mohol viesť dušu kandidáta krok za krokom cez skúsenosti zahŕňajúce duchovné svety – a to je skutok mimo schopností akéhokoľvek moderného hypnotizéra.

Pozoroval som všetky druhy hypnotických javov vykonávaných na Východe i Západe a viem, že aj keď sú niektoré z nich zázračné, patria preda len nižšiemu rádu. Nie sú to posvätné procesy. Majú vedecký význam, ale nemajú hlbšiu duchovnú hodnotu. Napriek tomu vyvádzajú človeka z hrubých hlbín materializmu tým, že dokazujú existenciu tajomných podvedomých síl v ľudskej bytosti, nemôžu však viesť k vedomému objavu duše ako žijúcej, nesmrteľnej a samostatnej bytosti.

Mohol som rekonštruovať zo svojich vlastných zážitkov v Pyramíde aj z dôkazov nástenných obrazov v chrámoch tajomné drámy najnútornejšieho tajného obradu Usira. Ten vznešený obrad nebol ničím viac, ani ničím menej ako postupom spájajúcim hypnotické, magické a *duchovné* sily v snahe odpútať dušu kandidáta od ťažkých okov jeho hmotného tela na niekoľko hodín a niekedy aj na niekoľko dní tak, aby potom mohol stále žiť so spomienkou na túto epochálnu skúsenosť a podľa toho sa správať. To, že duša pokračuje v živote po smrti tela, prijímané väčšinou ľuďmi prostredníctvom viery v ich náboženstve, mohol od toho času prijímať s presvedčením posilneným dôkazom osobného poznania.

Čo to pre neho znamenalo, môžu oceniť iba tí, ktorí sa podrobili podobnej skúsenosti. Dokonca aj v moderných časoch niektorí ľudia prešli nevedome a neočakávane *časťou* takej skúsenosti. Poznám jeden prípad týkajúci sa istého bývalého leteckého dôstojníka, ktorý bol za vojny pred operáciou uspatý. Droga mala zvláštny účinok. Spôsobila, že sa pacient stal necitlivým ku každej telesnej bolesti, ale neuspala ho. Namiesto toho videl, že sa vznáša vo vzduchu nad operačným stolom a pritom pozoroval celý postup tak pokojne, ako keby pozoroval operáciu na tele niekoho druhého! Táto skúsenosť spôsobila nezvyčajnú zmenu v jeho povahe, pretože sa premenil z materialistu v človeka veriaceho v existenciu duše a od tej doby žil s novou nádejou a novým cieľom.

Kto boli títo hierofanti, ktorých moc mohla vyvolať u človeka takú úžasnú zmenu?

Týchto ctihodných ochrancov vyššieho učenia muselo byť vždy málo. Istý čas nimi boli všetci veľkňazi Egypta a niektorí vyšší členovia kňazstva. Ich poznanie bolo strážené s najväčšou tajnosťou a udržiavané v tejto výnimočnosti tak, že meno Egypta sa v klasických časoch stalo synonymom tajomstva.

V egyptských zbierkach múzea Louvre v Paríži je hrobka Ptah-Mera, veľkňaza z Memfisu, na ktorej je náhrobný nápis obsahujúci nasledujúce slová: „*Vnikol do mystérií každej svätyne a nič pred ním nebolo ukryté. Zastrel závojom všetko, čo videl.*“ Hierofanti boli nútení zachovávať túto nezvyčajnú mlčanlivosť z vlastných dôvodov, ale nutnosť zamedziť skeptikom a posmešníkom, aby vykonávali pokusy spojené s nebezpečenstvom pre život kandidáta, je zrejmé, rovnako ako je zrejmé nevhodnosť „hádzania perál sviniam“. Avšak je viac ako pravdepodobné, že väčšina ľudí nebola dosť ochotná alebo pripravená vstupovať do týchto zážitkov, ktoré im ľahko mohli privodiť šialenstvo alebo smrť. A tak sa to stali výsadou niekoľkých

málo ľudí. Mnohí kloпали na dvere chrámov mystérií nadarmo, zatiaľ čo iní, ktorí žiadali, boli vedení postupným radom skúšok, ktoré poškodili ich nervy alebo zmenšili ich túžbu po zasvätení. A tak týmto vylučovacím postupom – a najvyšším výberom – sa stali mystéria najvýlučnejšou inštitúciou antických čias a tajomstvá odhaľované za ich dobre stráženými dverami boli vždy predávané pod slávnostnou prisahou, že nebudú prezradené. Každý človek, ktorý potom vyšiel z týchto dvier, patril naďalej k tajnej spoločnosti, ktorá konala a pracovala s vyšším cieľom a hlbším poznaním medzi nevedomými. „Hovorí sa, že tí, ktorí sa zúčastnili mystérií, sa stávajú duchovnejšími, spravodlivejšími a vo všetkých veciach lepšími,“ napísal Diodóros, návštevník zo Sicílie.

A toto zasväcovanie nebolo obmedzené iba na Egypt. Staré civilizácie zdedili tieto mystéria zo vzdialeného dávnehoku a ony tvorili časť primitívneho zjavenia, ktoré ľudské pokolenie získalo od bohov. Skoro každý národ z dôb predkresťanských mal svoje zariadenie a tradíciu mystérií. Rimania, Kelti, druidovia v Británii, Grékovia, Kréťania, Sýrčania, hinduisti, Peržania, Mayovia a americkí Indiáni, medzi inými, mali podobné chrámy a rituály so sústavou postupného osvietenia pre zasvätených. Aristoteles neváhal vyhlásiť, že považuje blaho Grécka za zabezpečené mystériami eleuzínskymi. Sokrates poznamenal, že tí, ktorí sa zoznámili s mystériami, zabezpečujú si veľmi radostné nádeje pre hodinu smrti. Z tých, ktorí sa priznali alebo naznačili, že boli zasvätení do mystérií, môžeme zostaviť zoznam mien: Aristeidés (štátnik), Menippos zo Sýrie, Sofokles (dramatik), Aischylos (básnik), Solón (štátnik), Cicero, Herakleitos z Efezu, Pindaros a Pytagoras.

A dokonca aj dnes v pokročilých stupňoch japonskej disciplíny džiu-džitsu – v stupňoch, ktoré sú známe iba vzácné a málokomu, pretože sa zaoberajú tajomstvami vhodnými iba pre málo ľudí – je žiak vedený radom duchovných mystérií. Musí prejsť obradom zasvätenia, ktorý vyžaduje, aby ho jeho učiteľ zaškrtil. Vlastný skutok zaškrtenia vyžaduje iba minútu; po ňom kandidát leží na pohovke prakticky mŕtvy. V tomto stave je jeho duch oslobodený od tela a získava skúsenosť s inými oblasťami mimo nášho sveta. Potom, keď určené obdobie smrti prejde, oživí ho jeho učiteľ pomocou tajomného výkonu, ktorého nepreložiteľný názov je *kvappo*. Ten, kto prešiel touto zázračnou skúsenosťou, stáva sa potom zasväteným. Dokonca aj dnes si slobodomurárstvo zachováva pamiatku na toto zasväcovanie. Jeho korene ležia v Egypte. Členovia slobodomurárstva sa odvolávajú na Pytagora ako na príklad starého zasvätenia;

spomenú si, že bol zasvätený v Egypte? Tí, ktorí zostavili stupne slobodomurárstva, prijali niektoré významné symboly z egyptských mystérií.

Že degenerácia ľudstva nevyhnutne priniesla zmiznutie alebo ústup pravých hierofantov a nahradila ich ľuďmi neosvietenými, ktorí spôsobili zdegenerovanie mystérií na zlovestnú karikatúru toho, čo bolo pôvodne sväté, výlučné a venované udržiavaniu horiaceho plameňa duchovného poznania čistých zariadení, sa stalo odporným a znehodnoteným nástrojom skazených síl – tieto veci sú historické a viedli k zaslúženému zmiznutiu najskvelejších skvostov doby antickej.

A predsa, ak ich tajomstvo zmizlo spolu s nimi, poznanie, ktoré v jasnejších dňoch ľuďom poskytovali, dokazuje výborný zoznam mien ľudí, ktorí hľadali a našli alebo im bolo ponúknuté a oni prijali vznešenú skúsenosť takého zasvätenia.

Mnohé texty na papyruse a nápisy na stenách dokazujú, ako veľmi starí Egypťania uctievali Usirove obrady a s akou posvätnou hrôzou sa pozerali davy na tých, ktorým bolo dovolené vniknúť do uzatvorených chrámov a posvätených hrobiek, kde sa vykonávali najposvätnejšie a najtajomnejšie fázy tohto rituálu. Existoval totiž istý vysoký a konečný stupeň zasvätenia, v ktorom duše ľudí neboli iba na čas oslobodené od svojho tela v stave podobnom smrti, aby bola dokázaná pravda prežitia po veľkej zmene, ale v ktorom boli ich duše skutočne vynesené do najvyšších sfér bytia, do ríše samotného Stvoriteľa. V tejto zázračnej skúsenosti bola konečná myseľ človeka privedená do styku s nekonečnou myslou jeho najvyššieho božstva. Na krátky čas mohol vstúpiť ľudský duch do tichého čarovného styku s Otcom Všetkého a tento prchavý styk v jedinečnom vytrhnutí stačil, aby zmenil celý jeho postoj k životu. Skonzumoval najposvätnejšiu potravu, ktorá v živote existuje. Odhalil neopísateľný lúč božstva, ktorý bol jeho pravým, najvnútornejším Ja a ktorému mentálne telo, ktoré prežije smrť, bolo iba nehmotným rúchom. Bol teda skutočne zrodený v najvyššom zmysle. Ten, kto bol takto zasvätený, stal sa dokonalým Adeptom a hieroglyfické texty o ňom hovoria ako o jedincovi, ktorý môže očakávať priazeň bohov v živote a rajský stav po smrti.

Taký zážitok bol spojený s uvedením do vytrhnutia, ktoré bolo síce zjavne podobné, ale vnútorne úplne iné ako hypnotické uspanie v prvých stupňoch zasvätenia. Žiadna hypnotická sila to nemohla spôsobiť a ani magický obrad to nemohol vyvolať. Iba najvyšší hierofanti, spojení so svojím božstvom, ktorého vôľa sa miesila s vôľou